

Työperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen

*Yhden luukun periaate ja
kahden viikon palvelulupaus*

Johdanto

Julkisuudessa puhutaan työperäisen maahanmuuton sujuvoittamisesta. Useat toimijat ovat pitäneet [asiaa esillä](#). Harva kuitenkaan hahmottaa maahanmuuton taustalla olevaa siiloutunutta kokonaisuutta ja katkeilevaa palvelupolkua aina Suomen edustustoista Kelaan. Jos työperäistä maahanmuuttoa halutaan lisätä ja nopeuttaa, vaatii se kaikkien tahojen yhteistoimintaa ja hyvin koordinoituja ja tarkkaan harkittuja muutoksia eri hallinnon aloilla.

Petteri Orpon hallituksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on työperäisen maahanmuuton lisääminen. Hallitusohjelmassa todetaan, että työperusteista maahanmuuttoa sujuvoitetaan, hallitaan ja väärinkäytökset estetään. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan työperusteisen maahanmuuton olevan Suomen talouskasvun ja palvelujen turvaamisen kannalta tärkeää. Nopeat, ennustettavat ja toimivat maahanmuuttoprosessit ovat tärkeitä yritysten kasvulle, sillä vain parhaat tiimit ja työyhteisöt voittavat globaalissa kilpajuoksussa. Tarvittavaa osaamista ei aina löydy Suomesta ja jos osaaja löytyy ulkomailta, on hänet saatava Suomeen nopeasti ennen kuin joku kilpaileva yritys nappaa hänet riveihinsä. Osaajat ovat myös ulkoisesta perspektiivistä voimavara: kansainvälisten investointien näkökulmasta

osaava työvoima on avainasemassa, mikäli haluamme näyttäytyä kannattavana sijoituskohteena.

Suomen julkinen sektori on alijäämäinen jo toista vuosikymmentä ja työikäinen väestö vähenee. Tarvitsemme yksinkertaisesti lisää ihmisiä tekemään Suomeen töitä ja kannattelemaan yhteiskuntaamme. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) [raportin](#) perusteella Suomi tarvitsisi 44 000 henkilön vuosittaisen nettomaahanmuuton, jotta syntyvien ja työikäisten ikäluokkien koko saadaan vakaantumaa pysyvästi. Vuonna 2022 nettomaahanmuutto oli noin 34 000, mikä on erittäin myönteistä Suomen työvoimapulan ja matalan syntyvyyden kannalta.

Suomen startup-yhteisön [kyselyn](#) perusteella startupit pitävät tärkeänä sitä, että tuleva hallitus pyrkii lisäämään osaavan työvoiman saatavuutta ja nopeuttamaan maahanmuuttoprosesseja. Peliala on hyvä esimerkki ulkomaalaisiin huippuosajiin nojaavasta alasta. [30% alan työvoimasta on ulkomaalaisia](#). Kokemus maahantulon toimivuudesta antaa Suomesta ensivaikutelman ja Suomen pitää näyttäytyä digitaalisena ja ketteränä yhteiskuntana. Mielikuvilla on merkitystä: Suomeen virtaa entistä enemmän pääomaa ja osaavaa työvoimaa ulkomailta osaajakeskittymien

ansiosta. Nämä osaamiskeskittymät luovat uusia innovaatioita ja liiketoimintaa ihmisten vaihtaessa työpaikkoja tai perustaessa uusia yrityksiä.

Yritysten toiminnan, kasvun ja siten myös veronmaksukyvyyn kannalta maahanmuuton lisääminen ja nopeuttaminen on sekä kannattava että välttämätön investointi. Yritykset investoivat enemmän sinne, missä osaavaa työvoimaa on saatavilla. Monikansallisten yritysten työpaikkoja muodostuu niihin toimipisteisiin, joissa työpaikat täyttyvät helpoiten.

Kilpailu osaavasta työvoimasta on globaalia ja voimakasta. Yksi kilpailuvaltti, jonka Suomi voi omia itselleen, on työperäisen maahanmuuttoprosessin ennakoitavuus, tehokkuus, helppous ja asiakaslähtöisyys. Ihan hyvä ei riitä, vaan tavoitteeksi on asetettava, että Suomessa on yksiselitteisesti maailman paras maahanmuuttoprosessi. Käytännössä tämän tulisi tapahtua kahdessa viikossa ja palvelut tulisi saada yhdeltä luukulta digitaalisesti. Esitämme toimenpidekokonaisuutta, jolla työperäisen maahanmuuton prosessi saadaan puristettua nykyistä paljon lyhyemmäksi. Toimenpidekokonaisuuden läpivientiin tulisi perustaa työryhmä esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön alaisuuteen.

Allekirjoittajat

Youssef Zad

*Pääekonomisti
Suomen startup-yhteisö ry*

Riikka Pakarinen

*Toimitusjohtaja
Suomen startup-yhteisö ry*

Eero Manninen

*Johtava asiantuntija
Teknologiateollisuus ry*

Koopee Hiltunen

*Johtaja
Neogames Finland ry*

Jari-Pekka Kaleva

*Chief Policy Advisor
Neogames Finland ry*

Marja-Leena Rinkineva

*Elinkeinojohtaja
Helsingin kaupunki*

Glenn Gassen

*Maahanmuuttojohtaja
Helsingin kaupunki*

Ted Apter

*Erityisasiantuntija
Suomen Ekonomit*

Politiikkasuositukset pähkinänkuoressa

Toimenpide	Tavoitteet lyhyesti
1) Yhtä tietoa kysytään kerran maahanmuuttoprosessin aikana ja palvelu keskitetään yhdelle luukulle	Maahan muuttavasta kerätään keskitetysti laajat tiedot ja tehdään merkintä fyysisestä tunnistautumisesta maahanmuuttoprosessin alkuvaiheessa. Maahanmuuttoprosessiin liittyvät palvelut tulee saada jatkossa yhdeltä luukulta digitaalisesti. Maahanmuuttoprosessi tunnistetaan kokonaisuutena, joka sisältää mm. oleskeluluvat, pankkitilit sekä lasten koulu- ja päivähoitopaikat. Mahdollistetaan maahanmuuttoprosessin toteutuminen kahdessa viikossa.
2) Vahva tunnistautuminen rajamuodollisuuksien yhteydessä	Maahanmuuttaja suorittaa vahvan fyysisen tunnistautumisen kerran ennen Suomeen saapumista tai viimeistään rajamuodollisuuksien yhteydessä. Vahvasta tunnistautumisesta kirjataan sähköiseen järjestelmään tieto, eikä tunnistautumista tarvitse tehdä uudelleen viranomaisasioinnin tai yksityisen palveluntarjoajan, kuten pankin toimipisteellä. Tieto henkilön tunnistautumisesta voidaan ketjuttaa läpi maahanmuuttoprosessin. Tieto tunnistautumisesta tulisi kulkea vähintään Digi- ja väestötietoviraston (DVV), veron, poliisin ja pankkien suuntaan.
3) Maahantulo on asiakasprosessi, ohjeistus sen mukaista	Työperäisen maahanmuuton prosessi nähdään Suomessa ennen kaikkea asiakaspalveluna. Kaikki maahanmuuttoprosessiin liittyvä ohjeistus löytyy yhden portaalin yhteydestä. Ohjeistus olisi syytä löytyä samasta digitaalisesta palvelupisteestä, missä asiointi suoritetaan. Yksityiset ja julkiset toimijat veloitetaan ylläpitämään palveluportaalissa olevaa ohjeistusta.
4) Yhden luukun periaate: palvelut yhdeltä alustalta	Hallitus varmistaa Virtual Finland (VF) Muutto Suomeen -hankkeen jatko-rahoituksen vuoden 2024 jälkeen. VF Muutto Suomeen -hankkeen alustaa hyödynnetään työperäisten maahanmuuttajien maahanmuuttoprosessiin. Virtual Finland pilotoi luomaansa digitaalista alustaa nopealla aikataululla. Digitaalisesta yhden luukun palvelukokonaisuudesta ohjataan soveltuvin osin kaupunkien International House -palveluihin, josta maahanmuuttajille voidaan tarjota kaupunkien asettautumis- ja kotoutumisen tuki-palveluita.
5) Kotikuntarekisteröinnin ja henkilötunnuksen saamisen nopeuttaminen	Helpotetaan kotikuntarekisteröinnin tekemistä. Kotikunta rekisteröidään niille, jotka täyttävät kotikunnan saamisen edellytykset ennen Suomeen muuttoa tai laitetaan vireille siten, että rekisteröinti suoritetaan välittömästi henkilön saapuessa Suomeen. Muutetaan kotikuntalakia siten, että ehdotetut muutokset ovat mahdollisia. Väliaikaisen osoitteen rekisteröinti tulee tapahtua poikkeuksetta Migrin lupaprosessien yhteydessä.
6) Pankkiasiakkuudet nopeammin	Työperäinen maahanmuuttaja saa suomalaisen pankkitilin ja verkkopankkitunnukset kahden viikon sisällä Suomeen saapumisesta. Pankkiasiakkuuden avaamisen pullonkaulana olevasta konttorivierailusta ja fyysisestä asiakkaan tunnistamisesta päästään eroon. Asiakkaan tunnistus tehdään etänä ketjutamalla tunnistustieto aiemmista viranomaiskäynneistä. Maahanmuuttajan osoitteen rekisteröinti pankeja varten saadaan nopeasti DVV:stä.
7) Digitaalisen henkilöllisyyden uudistus	Edellisen hallituskauden aikana käynnistetty digitaalisen henkilöllisyyden uudistus viedään maaliin. Digitaalista henkilötodistusta ja ulkomaalaisen asiointivälinettä voidaan käyttää henkilön tunnistamiseen.

Miten maahanmuuttoprosessia tehostetaan?

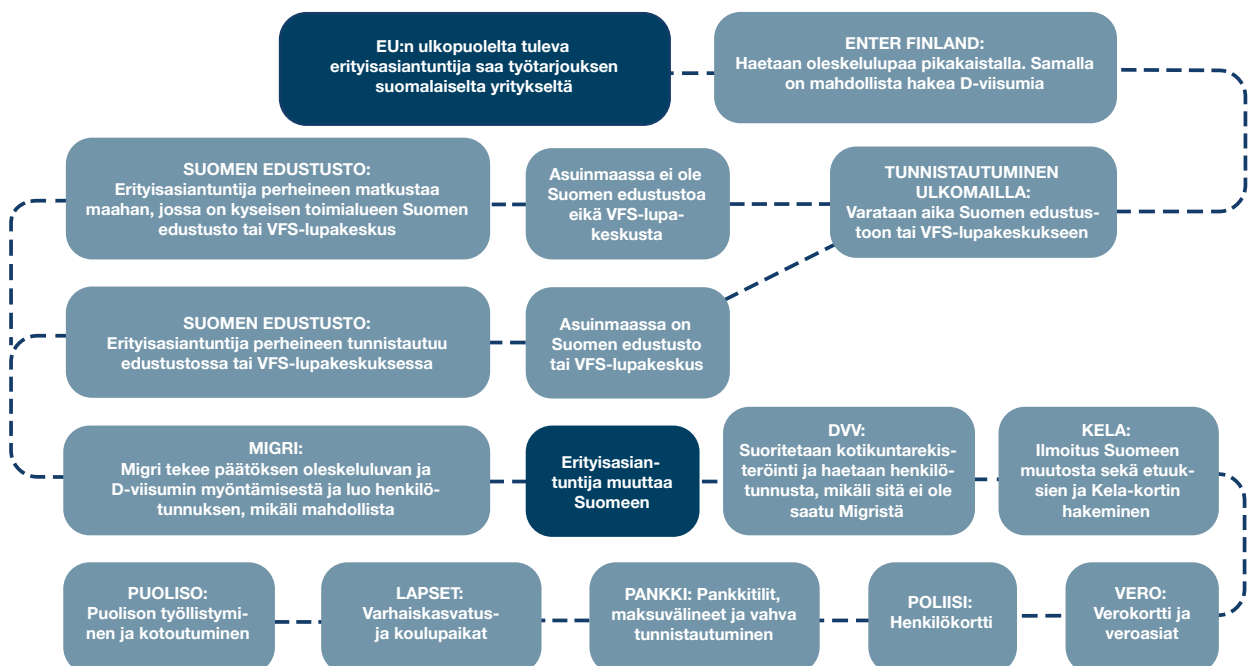
Työperäistä maahanmuuttoa ei saada tehostettua yhdellä toimenpiteellä, sillä maahanmuuttoprosessi muodostuu useasta erillisestä vaiheesta, joita johdetaan eri virastojen ja toimijoiden alaisuudessa. Maahanmuuttoprosessia säädellään myös useammalla eri lailla. Muutos vaatii prosessien hiomista yhdessä julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa. Myös nykyistä lainsäädäntöä on muutettava mahdollistamaan paremmin digitalisaation tuomat hyödyt. Muutos saadaan aikaiseksi, jos Suomen hallitus ryhtyy toteuttamaan muutamaa keskeistä hallitusohjelmakirjausta.

Kuviossa 1 on hahmotelma relokaatioprosessista työperusteiselle maahanmuuttajalle, joka on EU-alueen ulkopuolisen, viisumivelvollisen maan kansalainen. Kuviossa on pyritty huomioimaan kaikki ne kohdat, jotka maahanmuuttaja käy läpi tullessaan Suomeen. Kuviossa otetaan huomioon myös se, että maahanmuuttajalla saattaa olla lapsi ja puoliso.

Työperäistä maahanmuuttoa voidaan tehostaa purkamalla prosessi osatekijöihin ja parantamalla jokaisen osa-alueen suorituskykyä sekä tarvittaessa yhdistelemällä eri prosessin vaiheita keskenään. Onnistumisen mittareina tulisi käyttää asiakastytyväisyyttä ja prosessien ajallista kestoa.

Seuraavissa kappaleissa esittelemme konkreettisia toimenpiteitä, joilla maahanmuuttoprosessia voidaan nopeuttaa. Vaikka toimenpide-ehdotuksissa keskitytään jatkuvaan työsuhteeseen tulevien erityisasiantuntijoiden maahanmuuttoprosesseihin, valtaosa ehdotuksista nopeuttaa kaikkien työperäisten maahanmuuttajien tuleamista Suomeen. Osa ehdotuksistamme vaatii rahallisia panostuksia ja henkilöresursseja esimerkiksi Suomen viranomaisilta. On syytä välttää tilanne, jossa olemassa olevia resursseja uudelleenallokoidaan siten, että yhden työperäisen maahanmuuttajaryhmän prosessi tehostuu samalla, kun muiden hidastuu.

Kuvio 1: Hahmotelma EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevan erityisasiantuntijan maahantuloprosessista (Suomen startup-yhteisö, 2022)

1. Yhtä tietoa kysytään vain kerran ja palvelu keskitetään yhdelle luukulle

Maahanmuuttoprosessiin liittyy useita toimijoita ja prosessin vaiheet ovat silppuuntuneet eri toimijoiden, virastojen ja ministeriöiden ohjauksen alle, eikä maahanmuuttoprosessia kehitetä yhtenä kokonaisuutena. Julkisessa keskustelussa maahanmuutto on usein pelkistetty Maahanmuuttoviraston (Migri) oleskelulupa-asioihin, vaikka kokonaisuuteen liittyy muun muassa ulkoministeriön edustustot, Digi- ja väestötietovirasto (DVV), Verohallinto ja pankit, kuten kuviosta 1 havainnollistettiin.

Maahanmuuttoprosessi alkaa, kun työperäinen maahanmuuttaja laittaa vireille oleskelulupahakemuksen ja päättyy vasta, kun hän on avannut suomalaisen pankkitilin, selvittänyt oikeutensa Suomen sosiaaliturvaan Kelasta, ja saanut verkkopankkitunnukset sekä tarvittaessa lapsille koulu- ja päivähoitopaikat. Suomen on pystyttävä resursoimaan palveluketju siten, että takaamme kaikkien maahanmuutto-
prosessin vaiheiden toteutumisen **kahdessa viikossa.**

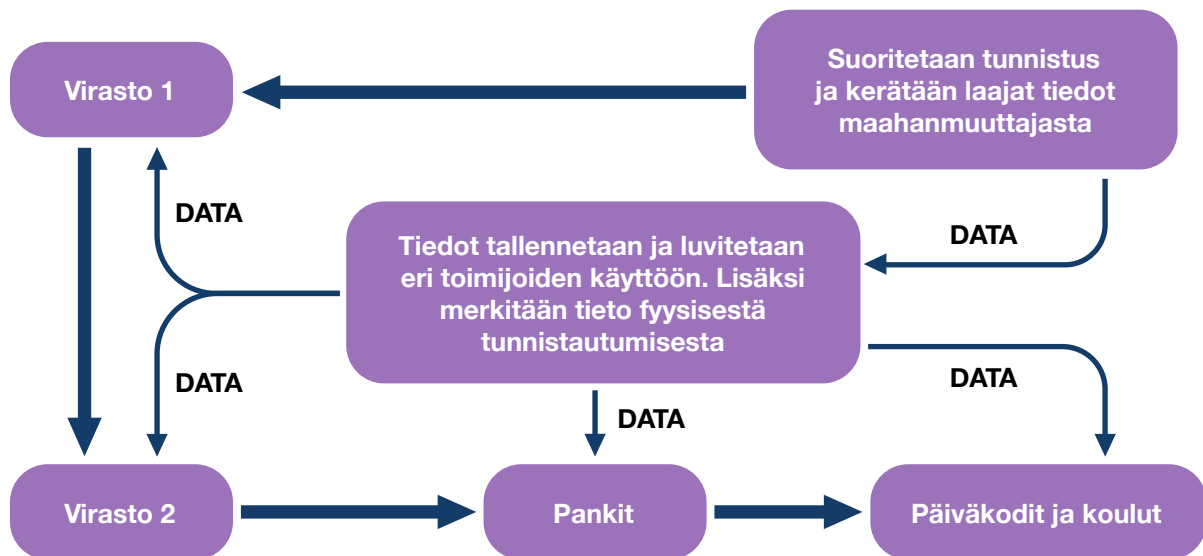
Kahden viikon palvelulupaukseen päästään tarjoamalla kaikki maahanmuuttoprosessiin liittyvät palvelut **yhdeltä luukulta** siten, että prosessissa toimivien virastojen sekä julkisten ja yksityisten palveluntuottajien tarvitsemat tiedot kerätään kerralla keskitetysti ja luvitetaan toimijoiden käyt-

töön soveltuvin osin välittömästi tietojen keruun jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että viranomaisprosessissa seuraavana vuorossa oleva toimija voisi noutaa tarvittavat tiedot henkilöstä automaattisesti. Viranomaisasioinnissa lähtökohdan on oltava se, että **yhtä tietoa kysytään palvelun käyttäjältä vain kerran**, kuten Petteri Orpon hallitusohjelmassa ja vuonna 2009 Tallinnassa EU-maiden allekirjoitettussa [tietoyhteiskunta-lausumassa](#) toodetaan. EU-maat ovat asettaneet tavoitteeksi, että samoja tietoja kysytään vain kerran (EU Once-only principle).

Perheiden tarpeet esimerkiksi päivähoito- ja koulupaikkojen suhteen ovat vaihtelevia. Kuntien järjestämään varhaiskasvatukseen ja koulutukseen jokaisella kunnalla on oma hakemusprosessinsa, eikä ulkomailta muuttava välttämättä edes hahmota, että Suomessa on useita kuntia. Kokonaisuuden tekee monimutkaisemmaksi myös se, että kunnallisten päivähoitopaikkojen lisäksi on yksityisten yritysten ja yhdistysten ylläpitämiä hoitopaikkoja.

Maahanmuuttoprosessin nopeuttamiseksi ja yhden luukun periaatteen vahvistamiseksi tulisi harkita kaikkien kuntien yhteistä palvelua, jonka kautta perheiden tarpeet selvitetään ja sopivat koulu- ja päivähoitopaikat etsitään. Palvelun tulisi olla osa maahanmuuttoprosessia ja tieto maahanmuuttajan perheen tarpeista tulisi saada sähköisesti pitkälti samasta järjestelmästä, jonne kaikki muukin maahanmuuttajasta kerätty tieto tallennetaan.

Kuviossa 2 havainnollistetaan, mitä yhden luukun periaate tarkoittaa tietojen keräämisen ja luvituksen osalta. Tärkeintä on

Kuvio 2: Maahanmuuttoprosessin sujuvoittaminen datan keskitetyllä keräämisellä ja sen luvittamisella.

keskittää tiedonkeruu maahanmuuttoprosessin alkuun. Tiedot tulisi kerätä Suomen edustustossa tai esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalla olevassa tunnistautumispisteessä (lisää kohdassa 2). Tietojen keruu toteutetaan sellaisella laajuudella, että se riittää kaikille maahanmuuttoprosessin toimijoille. Kerätty data ja tieto fyysisestä tunnistautumisesta tallennetaan järjestelmään, josta luvitetaan tietoja virastojen käyttöön ja josta asiakas voi seurata maahanmuuttoprosessin edistymistä (esim. Hyödyntämällä MyData Wallet Järjestelmät VF- hankkeen ehdotusten mukaisesti). Näin esimerkiksi Digi- ja väestötietovirastossa ja pankkien konttorilla tapahtuva fyysinen käynti voitaisiin ohittaa, kun asiakas on jo kertaalleen tunnistettu luotettavasti.

Nykyisessä maahanmuuttoprosessissa asiakas joutuu asioimaan fyysisesti useamman viraston toimipisteessä, mutta datan keruun keskittäminen ja luvittaminen voisi ratkaista osan haasteista.

Lyhyesti

- Työperäiselle maahanmuuttajalle kahden viikon lupaus maahanmuuttoprosessista.
- Maahanmuuttoprosessi tunnistetaan kokonaisuutena, jonka palvelumuotoilua kehitetään kokonaisuutena ja joka sisältää Migrin myöntämien työ lupien lisäksi muun muassa DVV:n kotikuntarekisteröinnit, pankkitilit ja -tunnukset sekä lasten koulu- ja päiväkotipaikat.
- Tiedot työperäisestä maahanmuuttajasta tulee kerätä maahanmuuttoprosessin alkuvaiheessa keskitetysti.

Vaikutukset

- Maahanmuuttoprosessi nopeutuu, jolloin henkilö pääsee aloittamaan työt nopeammin ja näin henkilö myös tuottavaan toimintaan nopeammin.
- Maahanmuuttoprosessi helpottuu huomattavasti, mikä tukee Suomen maakuva digitaalisena ja toimivana maana.
- Ongelmatilanteet maahanmuuton osalta vähenevät, minkä seurauksena myös yritysten hallinnollinen taakka kevenyy.

2. Vahva tunnistautuminen maahantulon rajamuodollisuuksien yhteydessä

Tämän analyysin ensimmäisessä kappaleessa esiteltiin mallia, jossa maahanmuuttajasta kerätään tarvittavat tiedot **keskitetysti** ja kerätty data **luvitetaan** maahantuloprosessissa toimivien instanssien käyttöön. Kriittisin tieto on vahva tunnistautuminen, joka maahanmuuttajien kohdalla tarkoittaa usein fyysistä tunnistautumista esimerkiksi pankissa konttorivierailun yhteydessä.

Maahanmuuttoprosessi alkaa käytännössä ennen Suomeen saapumista. Nykytilanteessa EU:n ulkopuolisista maista tulevan työperäisen maahanmuuttajan tulee tunnistautua fyysisesti ulkomailla sijaitsevassa Suomen edustustossa. Työperäisen maahanmuuttajan on joissain tapauksissa matkustettava jopa toiseen maahan tunnistautumaan. Suomen edustustoverkosto on rajallinen, eikä asiointi onnistu missä tahansa maassa, jossa on Suomen lähetystö. Edustustoilla on omat toimialueet, ja hakemuksia vastaanotetaan toimialueella asuvilta henkilöiltä. Hakija ei välttämättä voi asioida siellä, missä se olisi hänelle helpointa. Edellä lueteltujen syiden vuoksi ajan saaminen edustustoon voi olla haastavaa. Lisäksi vaatimus vahvasta tunnistautumisesta ennen Suomeen tuloa hidastaa maahanmuuttoprosessia.

Maahanmuuttoprosessin nopeuttamiseksi lainsäädäntöä voitaisiin muuttaa siten, että

ulkomailla tehtävä ensitunnistautuminen voitaisiin suorittaa sähköisesti sellaisissa tapauksissa, joissa työntekijällä on voimassa oleva työtarjous Suomessa toimivalta luotetulta työnantajalta. Vahva tunnistautuminen voitaisiin tehdä Suomeen saapumisen yhteydessä. Käytännössä Helsinki-Vantaan lentoasemalle voitaisiin avata valtiorahaston palvelupiste, jossa tunnistautuminen suoritetaan kasvotusten tai luotettavan biometrisen passin tarjoavan maan kansalaisten osalta elektronisesti siihen tarkoitettujen [tunnistautumiskoppien](#) avulla.

Tunnistautumiskoppeja voitaisiin sijoittaa myös Suomen ulkomaan edustustojen yhteyteen, jolloin maahanmuuttajan ei tarvitsisi varata aikaa virkailijalta. Itsepalvelupisteellä tehtävä tunnistautuminen lisäksi tunnistautumisaikojen saatavuutta ja näin nopeuttaisi kokonaisprosessia. Pohjoismaiden edustustojen välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää tuomalla tunnistautumiskoppeja myös Pohjoismaiden edustustojen yhteyteen, jolloin saatavuus parantuu entisestään. Tavoite-tila olisi kuitenkin tunnistautuminen rajamuodollisuuksien yhteydessä.

Tunnistautumisen jälkeen tai oleskelulupahakemuksen yhteydessä henkilön tulisi olla mahdollista hakea ulkomaalaisen henkilökorttia, joka myönnettäisiin heti tämän saapuessa Suomeen. Olettaen, että jatkossa myös henkilötiedot, mukaan lukien tieto suomalaisesta kotikunnasta, on merkitty väestötietojärjestelmään aikaisemmassa vaiheessa.

Lyhyesti

- Ensivaiheen tunnistautuminen lähtömaassa etätunnistautumisena (heikko tunnistautuminen).
- Vahva tunnistautuminen Suomeen saapua rajamuodollisuuksien yhteydessä.
- Tarvittaessa tunnistautuminen Suomessa etätunnistuskoppien avulla.

Vaikutukset

- Maahanmuuttoprosessista tulee ennustettavampi, sillä tunnistautuminen suoritetaan standardoidulla prosessilla Suomen päässä.
- Maahanmuuttoprosessi lyhenee etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa Suomen edustusto ei ole lähellä tai aikoja ei ole heti saatavilla.
- Tunnistautumisaikojen saatavuus ulkomailla lisääntyy, jos tunnistautuminen voidaan suorittaa Suomen edustuston etätunnistuspisteellä tunnistautumiskopissa.

3. Maahanmuutto on asiakasprosessi, joten ohjeistuksen tulee olla sen mukaista

Maahanmuuttoprosessia voidaan ajatella lautapelinä, jossa henkilö pääsee etene-mään yhden askeleen kerrallaan. Edellinen vaihe pitää olla suoritettuna, jotta pääset seuraavalle tasolle. Peli on haasteellinen, sillä kaikkia seikkaperäisiä ohjeita ei ole koottu yhteen paikkaan. [InfoFinland](#) ja [EnterFinland](#) -verkkosivut ovat mielek-käitä aloitteita, joissa perustiedot ja -asiointi on koottu yhteen.

InfoFinland-verkkosivuilla on kuitenkin useita linkityksiä eri toimijoiden, kuten DVV:n, Migrin, Poliisin ja Finanssialan keskusliiton ohjeistuksiin ja verkkosi-ville. Asiakkaan eli maahanmuuttajan näkökulmasta olisi järkevää esimerkiksi yhdistää InfoFinlandin tarjoamat tiedot EnterFinlandin alle ja laajentaa tietopohjaa siten, ettei linkityksiä tarvittaisi eri toimi-joiden omille verkkosivuille.

Maahanmuuttoprosessin ohjeistus tulisi koota asiakkaan näkökulmasta yhden verkkosivun alle helposti ja ymmärret-tävästi visualisoituun muotoon. Tämä sivusto sisältäisi kaikki maahanmuuton prosessiin liittyvät vaiheet aina ensitun-nistautumisesta pankkitilien avaamiseen ja mahdolliseen lasten päivähoitoon ja koulupaikkojen saamiseen. Kokonaisuutta on ajateltava asiakaspolkuna, ei hallinnolli-sena ohjeistuksena.

Käytännössä nykyinen olemassa oleva tietopohja tulee koota eri toimijoilta, kuten Migriltä, pankeilta ja DVV:lta yhteen ja muotoilla helppolukuisen ja nopeasti sisäistettävään muotoon. Tiedon kokoaminen vähentäisi myös maahanmuuttoprosessissa tapahtuvia virheitä, mikä osaltansa vähentäisi viranomaisten työtaakkaa. Työ voitaisiin vaiheistaa siten, että ensimmäiseksi kootaan tieto yhteen paikkaan ja seuraavassa vaiheessa asiointi tuodaan saman digitaalisen palvelualueen alle.

Julkisen sektorin toimijat voidaan velvoittaa viemään tiedot yhteiselle alustalle poliittisella ohjauksella. Ensimmäinen versio vaatisi isomman ponnistuksen, johon valtio voisi osoittaa määrärahat budjetista. Tiedon ja ohjeistuksen kokoamisessa tulisi lisäksi käyttää palvelumuotoilua, jotta asiakaskokemus saadaan hankkeen keskiöön. Jatkoa ajatellen ohjeistuksen ylläpito olisi verrattain helppoa, jos toimijoita velvoitetaan se tekemään ja ylläpitoon osoitetaan tarvittavat resurssit. Kattava keskitetty ohjeistus vähentäisi asiakaspalvelun tarvetta, mikä puolestaan vapauttaisi palveluntarjoajan aikaa muuhun tuottavaan työhön.

Lyhyesti

- Kootaan kaikki maahanmuuttoprosessiin liittyvä ohjeistus keskitetysti yhteen paikkaan.
- Kaikki maahanmuuttoprosessiin liittyvät instanssit päivittävät omien ohjeistustensa lisäksi myös yhteisen palveluportaalin ohjeet.

Vaikutukset

- Maahanmuuttoprosessin ohjeistuksesta tulee asiakaslähtöinen.
- Maahanmuuttoprosessin ohjeistus on selkeää, jolloin ongelmatilanteet vähenevät.
- Ongelmatilanteiden vähentyessä palveluntarjoajilta vapautuu työtunteja muuhun tuottavaan toimintaan.

4. Yhden luukun periaate: palvelut yhdeltä alustalta

Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton [tiekartassa](#) todetaan osaajien maahanmuuton ja integroitumisen palvelupolkujen edellyttävän poikkihallinnollista saumatonta yhteistyötä ja investointeja. Tiekartassa linjataan, että pitkälle digitalisoidut oleskelulupaprosessit edistävät Suomen asemaa kansainvälisistä osaajista käytävissä kilpailussa. Lisäksi [hallitus-ohjelmassa](#) todetaan, että viranomaisasiointin lähtökohdan on oltava se, että yhtä tietoa kysytään palvelun käyttäjältä vain kerran ja että koko palveluketju on saatavilla ”yhdeltä luukulta”.

Jotta kirjaukset voidaan toteuttaa työperäisen maahanmuuton osalta, tulisi aivan ensimmäisenä perustaa digitaalisesti hallinnoitava ”yksi luukku”, jossa kaikki maahanmuuttoon - ja asettautumiseen liittyvä palvelu on saatavilla.

Digitaalisen palvelualustan rakentamista ei tarvitsisi aloittaa tyhjästä, sillä ulko-ministeriön vuonna 2021 käynnistämässä Virtual Finland -hankkeessa (VF) on jo luotu perusta digitaaliselle palvelualustalle. Hanke päättyy kesäkuussa 2024, mutta sen jatkokehitys mahdollistaisi eri toimijoiden ulkomaalaisille suunnattujen erillisten verkkopalveluiden integroimisen asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi. Tällä ei tarkoiteta neuvontaportaalia, vaan digitaalista asiointipalvelua, jossa käyttäjä antaa tietonsa vain kerran, hallitsee profiliaan ja käyttäjän data siirtyy automaattisesti maahanmuuttoprosessin vaiheiden läpi.

VF-hanke perustettiin edistämään standardoidun datan liikkumista organisaatio-rajoiden yli sekä henkilön tunnistautumista digitaalisen identiteetin avulla sujuvoittamaan ulkomaisen henkilön maahan-tuloa ja toimimista Suomessa. Hankkeessa on kehitetty tiedonjakoinfrastruktuuri, joka mahdollistaa rakenteisen, tuotteistetun tiedon jakamisen julkishallinnon eri tietojärjestelmien välillä ja kyvykkyyden vaihtaa luotettavasti samaan henkilöasi-akkaaseen liittyvää profilitietoa henkilön suostumuksella. Lisäksi hankkeessa on kehitetty sähköpostitunnistukseen perustuva ja mobiililaitteella toimiva pilottisovellus, joka mahdollistaa ulkomaalaiselle henkilölle työnhakuprofiilin teon, muokkauksen ja poiston. Hankkeessa on myös kehitetty yhteiskäyttöinen profiili, johon voidaan tallentaa ulkomaalaisen työnhaki-jan itsensä syöttämät perus- ja työnhaku-tiedot, joita voi luvitettuna jakaa muihin palveluihin. Sen avulla henkilölle voidaan myös kohdentaa paremmin työpaikkojen lisäksi hänelle sopivia muita palveluita.

VF-hankkeessa kehitetty digitaalisen palvelualustan perusta ja ensimmäiset ulkomaalaisen työntekijän maahanmuuttoa sujuvoittavat digitaaliset ratkaisut on saatava käyttöön nopealla aikataululla vuoden 2024 aikana. Hallituksen on osoitettava hankkeelle tarvittavat jatkokehitysresurssit palvelukokonaisuuden laajentamiseksi ja käyttöön ottamiseksi. Lisäksi keskeiset maahanmuuttoprosessiin liittyvät palveluntarjoajat on saatava palveluketjuun mukaan nopealla aikataululla.

Lyhyesti

- Hallitus varmistaa VF-hankkeen jatko-rahoituksen vuoden 2024 jälkeen.
- VF-hankkeen alustaa aletaan hyödyntämään työperäisten maahanmuuttajien tilanteessa ja prosessia pilotoidaan nopealla aikataululla.

Vaikutukset

- Maahanmuuttoprosessi lyhenee useammalla päivällä.
- Ongelmatilanteet vähenevät ja maahanmuuttoprosessista tulee ennustettavampi.
- Lupien käsittelyyn ja tietojen varmistamiseen kuluu vähemmän työaikaa, jolloin aikaa voidaan käyttää muuhun tuottavaan toimintaan.

5. Kotikuntarekisteröinnin ja henkilötunnuksen saamisen nopeuttaminen

Kuten tässä analyysissä on jo aiemmin todettu, työperäisen maahanmuuttajan pitää Suomeen tullessaan suorittaa useita viranomaiskäyntejä, joissa on päällekkäistä tiedonkeruuta. Maahanmuuttaja tarvitsee esimerkiksi kotikuntarekisteröinnin saadakseen ulkomaalaisen henkilökortin ja pääsyn kunnan palveluihin. Kotikunnan voi saada vasta Suomeen muuton jälkeen.

Kotikuntarekisteröinnin toteuttaja, Digi- ja väestötietovirasto (DVV) edellyttää, että maahanmuuttaja käy joissain tapauksissa fyysisesti DVV:n palvelupisteellä. Konttorivierailuista on päästävä eroon, sillä ne hidastavat maahanmuuttoprosessia tarpeettomasti. Suomen lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että se mahdollistaa kotikuntarekisteröinnin ilman konttorivierailua, jos maahanmuuttaja on kertaalleen tunnustautunut.

DVV:n ohjeiden [perusteella](#) ulkomaalaiselle henkilölle voidaan rekisteröidä myös tilapäinen osoite, jos hänellä on suomalainen henkilötunnus. Tilapäisenkin osoitteen nopeampi rekisteröinti voisi helpottaa maahanmuuttoprosessia, sillä esimerkiksi Osuuspankin [mukaan](#) väliaikainenkin osoite riittää pankkiasiakkuuden avaamiseen, kunhan hakijalla on suomalainen henkilötunnus.

Migrin ohjeistuksen [mukaan](#), kun maahanmuuttajalle myönnetään oleskelulupa, oleskelukortti tai rekisteröity oleskeluoikeus, tämän henkilötiedot rekisteröidään **yleensä** automaattisesti väestötietojärjestelmään ja samalla maahanmuuttajalle annetaan suomalainen henkilötunnus, mikäli tunnustautuminen on tapahtunut Suomen edustossa. Maahanmuuttoprosessin osalta tulisi siirtyä käytäntöön, jossa henkilötiedot rekisteröidään **poikkeuksetta** väestötietojärjestelmään Migrin toimesta ja maahanmuuttajalle pyritään antamaan henkilötunnus **aina** oleskeluluvan yhteydessä. Näin vältetään tilanteilta, jossa maahanmuuttoprosessi hidastuu esimerkiksi pankkiasiakkuuden avaamisen osalta, koska maahanmuuttajalla ei vielä ole rekisteröityä osoitetta tai henkilötunnusta.

Soveltamalla tämän analyysin ehdotuksia 1 ja 2 voidaan ainakin fyysisestä konttorivierailusta luopua. Lisäksi suomalainen henkilötunnus tulisi pyrkiä myöntämään työperäisen maahanmuuton osalta jo ennen Suomeen tuloa, mikä nopeuttaisi prosessien läpivientä merkittävästi (lisää kohdassa 7).

Jatkossa kotikuntarekisteröinti tulisi tehdä Migrin lupaprosessien yhteydessä, jos maahanmuuttajalla on jo ennestään tiedossa osoite, johon hän muuttaa. Suomen lainsäädäntöä pitäisi muuttaa siten, että kotikunta voitaisiin myöntää Migrin lupaprosessien yhteydessä ja tarvittaessa myös sellaiseen osoitteeseen, joka on

luonteeltaan väliaikainen. Maahanmuuttajan osoitteeksi voitaisiin tarvittaessa myös rekisteröidä osoite, jossa henkilö sillä hetkellä asuu, kun varsinaista kotiosoitetta ei vielä ole. Käytännössä Migrillä olisi resurssit toteuttaa kotikunnankin rekisteröinti jo nykytilanteessa, sillä lupaprosessien yhteydessä väestörekisteriin kirjataan muitakin tietoja Migrin toimesta. Lähtökohdan on oltava se, että tärkeät kunnalliset palvelut ja niiden kartoittaminen sekä käyttöönotto voidaan aloittaa sujuvasti jo ennen maahantuloa.

Myös EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintiprosessia tulisi muuttaa. Nykyisin työsopimuksen tulee olla voimassa ja työsuhteen alkanut ennen kuin rekisteröinti voidaan tehdä, minkä vuoksi tiettyjä viranomaisasioita ei voida hoitaa Suomessa etupainotteisesti.

Kotikuntarekisteröintiä säädellään [kotikuntalaille](#), jonka perusteella kotikunta voidaan rekisteröidä vasta sitten, kun henkilö on saapunut Suomeen. Kotikuntalakia tulisi muuttaa siten, että DVV tai Migri voisi rekisteröidä kotikunnan jo ennen Suomeen muuttamista tai laittaa kotikuntarekisteröinnin vireille siten, että rekisteröinti voidaan saattaa loppuun välittömästi, kun henkilö on saapunut Suomeen ja suorittanut vahvan tunnistautumisen suomalaiselle viranomaiselle esimerkiksi rajamuodollisuuksien yhteydessä, kuten tämän analyysin kohdassa 2 ehdotetaan.

Kotikuntarekisteröinnin nopeuttaminen on tärkeää, sillä sen avulla monen palvelun käyttöönotto mahdollistuu. Esimerkiksi

[pankkitilien avaaminen](#) vaatii suomalaisen osoitteen rekisteröintiä DVV:n järjestelmään. Lisäksi henkilötunnus pitää tarjota välittömästi Migrin oleskeluprosessien yhteydessä työperäiselle maahanmuuttajalle ennen tämän saapumista Suomeen.

Lyhyesti

- Helpotetaan kotikuntarekisteröinnin tekemistä ja luovutaan fyysisestä konttorikäynnistä DVV:n palvelupisteellä.
- Kotikunta tulisi rekisteröidä jo ennen Suomeen muuttamista tai laittaa vireille siten, että rekisteröinti suoritetaan välittömästi henkilön saapuessa Suomeen.
- Muutetaan kotikuntalakia siten, että ehdotetut muutokset ovat mahdollisia.
- Migrin työlupaprosessien yhteydessä tulee tiedot tallentaa myös väestötietojärjestelmään ja antaa maahanmuuttajalle suomalainen henkilötunnus.
- Kotikuntarekisteröinnin lisäksi myös henkilötunnuksen ja väliaikaisen osoitteen kirjaamista väestötietojärjestelmään tulee myös nopeuttaa.

Vaikutukset

- Kotikuntarekisteröinti saadaan nopeammin tehtyä ja maahantulo-prosessi nopeutuu.
- Työperäinen maahanmuuttaja saa käyttöönsä esimerkiksi pankkitunnukset nykyistä nopeammin.

6. Pankkiasiakkuudet ja asiakkaan tunnistautumiseen liittyvät haasteet

Maahanmuuttoprosessin yhtenä tärkeimpänä etappina on pankkiasiakkuus, jolloin maahanmuuttaja saa käyttöönsä esimerkiksi vahvaan tunnistautumiseen tarvittavat verkkopankkitunnukset sekä suomalaisen pankkitilin palkkatulojen maksua varten. Usein pankkiasiakkuuden avaamisessa [kestää pitkään](#), jolloin siitä muodostuu merkittävä hidaste maahanmuuttoprosessille.

Ennen pankkiasiakkuutta maahanmuuttajalla tulee olla suomalainen osoite sekä henkilötunnus. Koska maahanmuuttoprosessi etenee lähtökohtaisesti viranomaispäästösten ketjuna, saattavat pankista riippumattomat viranomaisprosessit hidastaa asiakkuuden avaamista. Aiemmassa kappaleessa 5 kuvattu kotikuntarekisteröinnin, henkilötunnuksen ja osoitteen rekisteröinnin nopeuttaminen on välttämätön osa kokonaisratkaisua.

Suomen startup-yhteisön [taustaselvitysten](#) perusteella pankkiasiakkuuden avaamisen keskeisimmät haasteet liittyvät ulkomalaisen osajan mahdollisuuteen tunnistautua luotettavasti ja siihen, että pankeilla on vahva lakisääteinen velvollisuus tuntea ja tunnistaa asiakkaansa.

Suomen lainsäädännön mukaan pankin on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys vakituista asiakassuhdetta perustettaessa. Aluehallintoviraston vuoden 2021 [ohjeistuksen mukaan](#), asiakkaan henkilöllisyyden todentamisella tarkoitetaan henkilöllisyyden varmentamista luotettavasta ja riippumattomasta

lähteestä peräisin olevasta asiakirjasta, kuten ulkomaalaisen henkilökortista. Pankki voi myös omien riskienhallintaperiaatteidensa perusteella päättää, mitä asiakirjoja se hyväksyy henkilöllisyyden todentamiseen.

Kuitenkin Finanssivalvonnan ohjeistuksen mukaan luotettava tunnistaminen vaatii henkilökohtaisen kasvokkain tapahtuvan tunnistautumisen ja tapaamisen pankkivirkailijan kanssa. Jos verkkopankkitunnukset sisältävät vahvan sähköisen tunnistusvälineen, pankin täytyy noudattaa tunnistuslakia. Finanssivalvonnan [ohjeiden](#) 64 kohdan mukaan, kun pankki toimii tunnistuslaissa tarkoitettuna tunnistuspalvelun tarjoajana, sen on suoritettava ensitunnistaminen henkilökohtaisesti ja huolellisesti. Ensitunnistaminen voidaan kuitenkin myös ketjuttaa eli aikaisempaa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä voidaan käyttää uuden vahvan sähköisen tunnistusvälineen saamiseen.

Näkemyksemme mukaan nykylainsäädäntö ja viranomaisen ohjeistus asettaa pankeille verrattain tiukat määritelmät asiakkaan tunnistamisvelvoitteelle, mutta pankeilla on mahdollisuus käyttää jonkin verran omaa harkintaa asiakkaan tunnistamisessa.

Asia voitaisiin ratkaista siten, että työperäinen maahanmuuttaja laittaa asiakashakemuksen vireille suomalaiseen pankkiin ja suorittaa vahvan tunnistautumisen Suomen edustustossa tai rajamuodollisuuksien yhteydessä, kuten tämän analyysin kohdassa 2 ehdotetaan. Kun vahva tunnistautuminen on suoritettu ja kotikunta tai osoite rekisteröity, lähtee tästä automaattisesti tieto pankille, jonka jälkeen asiakkuuden avaaminen voidaan suorittaa loppuun.

Lähtökohtana on, että pankkiasiakkuuden avaamisen osalta on päästävää eroon konttorivierailuista. Petteri Orpon hallituksen tulee saavuttaa tila, jossa työperäiselle maahanmuuttajalle voidaan avata pankkiasiakkuus ja verkkopankkitunnukset käyttämällä etätunnistusta. Fyysisestä konttorivierailusta on päästävää eroon. Rahanpesulaki edellyttää tehostettua tuntemisvelvollisuutta etätunnistamisessa eli niissä tilanteissa, kun henkilö todennetaan tapaamatta asiakasta kasvokkain. Etätunnistamistilanteissa luotettava todentaminen voi tapahtua hyödyntämällä aikaisempaa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä tai muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

Näkemyksemme mukaan ulkomailta Suomeen muuttavalle erityisasiantuntijalle tulisi tarjota maahanmuuttoprosessin alkuvaiheessa sellainen asiakirja, jonka avulla pankki pystyy varmistamaan asiakkaan henkilöllisyyden. Asiakirjan tulisi olla luonteeltaan myös digitaalinen, jotta pankkiasiakkuuden avaaminen voitaisiin suorittaa etäyhteydellä. Tavoitteen saattaisi löytyä ratkaisu edellisellä hallituksen pöytälaatikkoon panemasta [digitaalisen henkilöllisyyden uudistuksesta](#) (lisää kohdassa 7).

Myös pankkien tarjoamaa ohjeistusta ulkomaiselle asiakkaalle on parannettava. Henkilön luotettavan ensitunnistamisen lisäksi haasteita on ilmennyt selkeiden ja kattavien tietojen saatavuudessa, konttorilla asioimisessa ja tapaamisaikojen järjestymisessä sekä prosessin ajallisen keston kohtuullisuudessa. Jonkin verran asiaan on tullut parannusta, sillä esimerkiksi Osuuspankki on uudistanut maahanmuuttaja-asiakkaisiin liittyviä palveluitaan

tarjoamalla verrattain [selkeän ohjeistuksen](#) asiakkuuden avaamisesta. Ohjeistuksen avulla pyritään varmistumaan siitä, että asiakkaalla on kaikki tarpeelliset asiakirjat mukana ja rekisteröinnit tehtynä ennen konttorivierailua. Vastaavaa ohjeistusta tulisi saada kaikista suomalaispankeista ja ohjeistus on tuotava työperäiselle maahanmuuttajalle keskitettyyn palveluportaaliin, kuten tämän analyysin kohdassa 3 esitetään.

Lyhyesti

- Pankkiasiakkuuden avaamisessa on päästävää eroon fyysisestä konttorivierailusta. Fyysisen konttorivierailuun tulisi edelleen olla jatkossa mahdollisuus, mutta etäasioinnin tulee olla lähtökohta.
- Pankkiasiakkuuden avaamisen hakemus voidaan jatkossa laittaa vireille jo ennen, kuin asiakas on muuttanut Suomeen. Hakemus viimeistellään, kun maahanmuuttaja on saanut tarvittavat rekisteröinnit viimeistelyä.
- Jatkossa pankki voi tunnistaa luotettavasti asiakkaan sähköisellä tunnistusmenetelmällä.
- Osoitteen rekisteröinti, henkilötunnuksen saaminen ja kotikuntarekisteröinti tulee tapahtua nykyistä nopeammin, jotta työperäiselle maahanmuuttajalle voidaan avata pankkiasiakkuus nopeammin.

Vaikutukset

- Pankkiasiakkuus ja verkkopankkitunnukset saadaan huomattavasti nopeammin käyttöön.
- Maahanmuuttoprosessi lyhenee parhaimmillaan jopa viikoilla.

7. Digitaalisen henkilöllisyyden uudistus on vietävä maaliin

Edellisellä hallituskaudella erityisasiantuntijoiden maahanmuuttoa nopeutettiin niin kutsutun D-viisumin sekä pikakaistan avulla. Lisäksi Digi- ja väestötietovirastossa (DVV) luotiin pohja [digitaalisen henkilöllisyyden uudistukselle](#), jonka avulla maahanmuuttoprosessia voisi nopeuttaa entisestään. Valitettavasti [uudistus hautautui muiden kiireiden alle ja jäi tekemättä](#). DVV on kuitenkin ilmaissut, että sillä on halu jatkaa kehitystyötä ja valmius [julkaista palvelut nopeasti, jos niin päätetään](#).

Digitaalisen henkilöllisyyden uudistuksen yhtenä tavoitteena oli luoda maahanmuuttajille tarkoitettu **ulkomaalaisen tunnistusväline**, joka on käytännössä mobiili-sovellus [henkilöllisyyden osoittamiseen sähköisissä](#) julkisen- ja yksityisen sektorin palveluissa. Käyttö yksityisen sektorin asiantipalveluissa kuitenkin [riippuu yksityisten toimijoiden halusta ottaa uusi palvelu käyttöön](#). [Valtiovarainministeriön](#) mukaan digitaalista henkilöllisyystodistusta voitaisiin käyttää henkilöllisyystodistuksena haettaessa vahvaa sähköistä tunnistautumisvälinettä, kuten pankkitunnuksia tai mobiilivarmennetta sekä kirjautumisvälineenä sähköisissä asiointipalveluissa. Yksityisen sektorin toimijoilla on kuitenkin vapaus valita, ottavatko he digitaalisen henkilöllisyyden tarjoamaa tunnistautumismenetelmää käyttöön.

Hallituksen tulisi viedä digitaalisen henkilöllisyyden uudistus loppuun, sillä [lakiesitys on jo olemassa](#), mikä vähentäisi huomattavasti työtaakkaa uudistuksen läpiviennin osalta. Lisäksi hallituksen tulisi selvittää, voitaisiinko ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline korottaa asiakirjaksi, joka vastaa henkilökorttia. Tällöin työperäinen maahanmuuttaja saisi nopeasti käyttöönsä digitaalisen henkilöllisyyden tarjoamat laajat tunnistautumismahdollisuudet. Ulkomaalaisen asiointivälineelle annettaisiin tällöin passia ja henkilökorttia vastaava status henkilöllisyyden todentamisessa. Käytännössä maahanmuuttaja on esimerkiksi pankkiasiakkuutta hakiessaan tunnistautunut jo useampaan kertaan fyysisesti viranomaisen luona, minkä vuoksi vahvaan tunnistautumiseen tarvittavat edellytykset on luultavasti täyttyneet.

Lyhyesti

- Viimeistellään digitaalisen henkilöllisyyden uudistus.
- Otetaan ulkomaalaisen tunnistusväline käyttöön ja varmistetaan, että sen avulla voidaan tarvittaessa hakea esimerkiksi pankkiasiakkuus.

Vaikutukset

- Maahanmuuttoprosessi nopeutuu, jos ulkomaiselle henkilölle saadaan nopeasti jo ennen Suomeen saapumista käyttöön tunnistautumisväline.
- Julkisten palvelujen käyttö helpottuu ja nopeutuu, kun työperäinen maahanmuuttaja saa pääsyn sähköisiin palveluihin tunnistautumisvälineen avulla.

Yhteenveto

Työperäisen maahanmuuton nopeuttaminen on Suomelle taloudellisesti kannattavaa. Kuluvalla hallituskaudella pitäisi tehdä tässä analyysissä esitettyjä uudistuksia, jotta työperäistä maahanmuuttoa saataisiin tehostettua.

Uudistusten tavoitteena tulee olla digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen etenkin pankkiasiakkuuden avaamisten ja viranomaisasiointien hoitamisessa.

Tavoitteenamme on mahdollistaa Suomeen tulevalle työvoimalle **kahden viikon palvelulupaus**, eli koko maahanmuuttoprosessin toteutuminen kahdessa viikossa, sisältäen ensitunnistautumisen ulkomailla, työluvat, pankkitilit ja lasten koulupaikat.

Kahden viikon palvelulupaus voidaan saavuttaa **yhden luukun periaatteella** tuomalla kaikki maahanmuuttoon liittyvät palvelut ja ohjeistukset yhden palvelualustan alle. Lisäksi tarvitaan maahanmuuttoprosessien suoraviivaisuuksia, joita tässä analyysissä esitellään.

Jos Suomi haluaa olla kilpailukykyinen työperäisen maahanmuuton osalta ja houkutella enemmän erityisosaamista Suomeen, on maahanmuuttoon liittyvän palveluprosessin oltava yksiselitteisesti maailman paras.

LIITE A

Nopean maahanmuuttoprosessin taloudellinen vaikutus yrityksiin

Suomessa toimivat startupit ja monet muut yritykset operoivat usein rajallisilla resursseilla, joista tärkein on osaava työvoima. Joskus kaikista kriittisin osaaja rekrytoidaan kansainvälisiltä työmarkkinoilta, koska Suomessa ei ole vapaana sopivaa tekijää. Joissain tapauksissa uusi työntekijä voi aloittaa työtehtävänsä vasta Suomeen muuton jälkeen. Jos osaajan saamisessa kestää pitkään ja kyseessä on vaikkapa uuden tuotteen tai palvelun julkaisun osalta kriittinen henkilö, saattaa markkinoille tulo viivästyä.

Suomessa toimivilla yrityksillä yhden tuotteen liikevaihto voi olla jopa satoja miljoonia euroja vuodessa. Suomen startup-yhteisössä on dokumentoitu tilanteita, joissa huippuosaaajan maahanmuuttoprosessia on kestänyt jopa kuusi kuukautta. Minkälaiset taloudelliset vaikutukset hitaalla maahanmuuttoprosessilla on?

Ajatellaanpa, että yrityksellä on tuote, jonka myynti olisi ensimmäisenä vuonna 100 miljoonan euron luokkaa. Tuotteen viimeistelyyn tarvitaan EU-alueen ulkopuolelta huippuosaaajaa fyysisesti Suomeen työskentelemään julkaistavan tuotteen kehitykseen.

Kuvitellaan kaksi erilaista Suomea: Suomi A ja Suomi B. Suomessa A huippuosaaajat saadaan maahan perheineen kahdessa viikossa työtarjouksen vastaanottamisesta.

Suomessa B puolestaan prosessiin menee kuusi kuukautta. Suomessa A toimiva yritys saa tuotteen valmiiksi viisi ja puoli kuukautta ennen Suomessa B toimivaa yritystä. Kun kyseessä on ensimmäisen vuonna 100 miljoonaa euroa myyvä tuote, menettää Suomessa B toimiva yritys myyntiä 46 miljoonan euron edestä ensimmäisenä vuonna. Tämä on ongelma myös Suomi B:n julkiselle taloudelle, sillä yritys maksaa ensimmäisenä vuonna vähemmän verotuloja. Toki kyseinen tuote saattaa elinkaarensa aikana myydä yhtä paljon, joten todellinen haitta kansantaloudelle ja yritykselle on pienempi. Tänänsä ansaittu euro on kuitenkin arvokkaampi kuin puolen vuoden päästä ansaittu euro ja siksi Suomen tulee olla maahanmuuttoprosesseissa parasta A-luokkaa.

Joskus kilpailu voi olla niin kovaa, että markkinoilta myöhästyminen tarkoittaa yrityksen häviämistä kilpailussa. Tällaisia "voittaja ottaa kaiken" -tilanteita on harvemmin, mutta ne ovat mahdollisia. Innovaatioiden ja uusien teknologioiden parissa työskentelevien startuppien luonteeseen usein kuuluu, että osaavaa työvoimaa on rajoitetusti kaikilla markkinoilla. Tähän liittyen Suomen tulisi jatkaa kaikkia niitä toimia, jotka edistävät osaavan työvoiman saatavuutta. Aiemman esimerkin mukaisessa Suomi B:ssä toimivat yritykset todennäköisesti häviävät, jos markkinoille meneminen myöhästyy hitaan maahanmuuttoprosessin vuoksi.

Yhteisenä tavoitteenamme tässä yhteiskunnassa tulisi olla, että Suomeen tulee enemmän verotuloja maksavia työntekijöitä ja Suomessa toimivat yritykset

kykenisivät palkkaamaan työvoimaa kotimaahan, kasvamaan Suomessa ja maksamaan enemmän veroja yhteiskuntaamme. Haluamme toimia Suomi A:n mukaisessa maassa.

LIITE B

Nopean maahanmuuttoprosessin vaikutus kansantalouteen

Nopeampi maahantulo tarkoittaa, että työt voidaan aloittaa aikaisemmin ja kansantalouden tuotannon volyymi kasvaa. Uudistusten todellinen vaikutus riippuu siitä, kuinka monta päivää aiemmin työt voidaan keskimäärin aloittaa nopeutuksen seurauksena ja kuinka suurta osaa maahanmuuttajista prosessien nopeutus koskee. Aiempi työn aloitus lisää joka tapauksessa kansantaloudessa tehtyjen työpäivien määrää.

Yksinkertaisimmillaan nopeutuneiden maahanmuuttoprosessien hyöty voidaan laskea kertomalla lisääntyneiden työpäivien määrä, työperäisten maahanmuuttajien määrä ja työpäivän arvo yhteen kaavan (1) mukaisesti

*lisääntyneet työpäivät *työpäivän arvo*
työperäisten maahanmuuttajien määrä ⁽¹⁾*

Tilastokeskuksen palkkarakennetilaston [mukaan](#) kokoaikaisen palkansaajan kokonaisansion mediaani on 3 315 euroa kuukaudessa. Palkan sivukulujen huomiointi [kertomella 1,3](#) tarkoittaa, että keskimäärin työnantaja maksaa kuukaudessa noin

4 310 euroa kokoaikaisesta työntekijästä. Työpäiviä kuukaudessa on keskimäärin 21,5, joten voidaan laskea yhden työpäivän rahallisen arvon olevan noin 200 euroa. Jos työpäivän rahallista arvoa pidetään arviona kansantalouden hyödyistä yhdelle työpäivälle, voidaan laskea myös tuottoarvio maahantuloprosessin nopeuttamiselle.

Maahanmuuttovirasto (Migri) on myöntänyt ensimmäisiä oleskelulupia Suomeen työn perusteella viimeisen 12 kuukauden aikana 14 950 kappaletta. Vastaava luku vuoden 2022 aikana oli 16 081. On syytä huomioida, että viimeisen muutaman vuoden aikana Suomeen tuleva maahanmuutto on lisääntynyt merkittävästi. On epäselvää, saadaanko työperäistä maahanmuuttoa pidettyä yhtä korkealla tasolla myös jatkossa. Jos kuitenkin oletetaan, että työn perässä Suomeen myönnetään myös tulevana vuosina oleskelulupia noin 15 000 kappaletta, voidaan tätä lukua käyttää laskelmissa lähtökohtana.

Jos maahantuloa ja työn aloitusta saadaan nopeutettua esimerkiksi yhdellä työviikolla, eli viidellä työpäivällä, saadaan kansantalouden hyödyksi 15 miljoonaa euroa ($200 \cdot 15\,000 \cdot 5$). Jos puolestaan maahanmuuttoprosessia saadaan nopeutettua yhdellä työpäivällä, on kansantalouden hyöty noin 3 miljoonaa euroa.

Suuntaa-antava arvio uudistusten hyödyille olisi 3-15 miljoonaa euroa.

Lopullinen hyöty riippuu paljolti siitä, millainen maahanmuuton volyymi tulee jatkossa olemaan ja kuinka kunnianhimoisesti prosesseja lähdetään uudistamaan Suomessa.

LIITE C

Hakemusprosessin nopeuttamisen välilliset hyödyt

Työpaikkojen lisääntyminen ja verokertymän kasvu, osaamisen lisääminen ja kotimaisten yritysten kasvu, teknologiaviennin kasvattaminen.

Vaikuttavuutta on tarkemmalla tasolla arvioitu erikseen DVV:n, Migrin, VH:n ja Helsingin kaupungin kanssa viranomaisten yhteisen palvelumallivision kehittämisen yhteydessä. Vaikuttavuus ja merkittävyys kuitenkin koostuvat pala palalta, esimerkiksi lupaprosessien läpimenotavoitteet liittyvät OLEDIGI-investointiin ja ne on huomioitu ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishankkeessa.

Alla esitettyihin lukuihin tulee suhtautua vain suuntaa antavana, sillä hyötyjä ei ole vielä kohdistettu yksittäisiin toimijoihin. Niissä ei myöskään oteta kantaa siihen, millä rahoituksella kukin organisaatio mitään asiaa pyrkii ratkaisemaan.

Yhdistämällä opastus ja asiointi yhteen asiointipalveluun asiakkaiden neuvonnan tarve vähenee 30–50 %, työn tehokkuus lisääntyy 50 % kun käsittelyaikaa säästyy, samalla virheet vähentyvät kun manuaalisia käsittelyvaiheita poistuu. Lisäselvityspyyntöjen määrä vähenee, kun selkeät ja yhdenmukaiset sähköiset lomakkeet sekä puolesta-asiointin tukeminen helpottavat asiointia ja vähentävät puutteita vireillepanoissa.

Organisaatioiden palvelujen tunnistuksen määrittely ja toteutus nopeutuu arviolta 30–50 % kun eri toimijat saavat käyttöönsä yhteiset mallit ulkomaalaisen asiakkaan tunnistamiseen. Ajanvarausten ja käyntiasioinnin tarve vähenee arviolta 30–50 % per viranomaistoimija asiointivolyymiin siirtyessä verkkoon. Tämä mahdollistaa heikoimpien asiakasryhmien paremman palvelun käyntiasioinnissa.

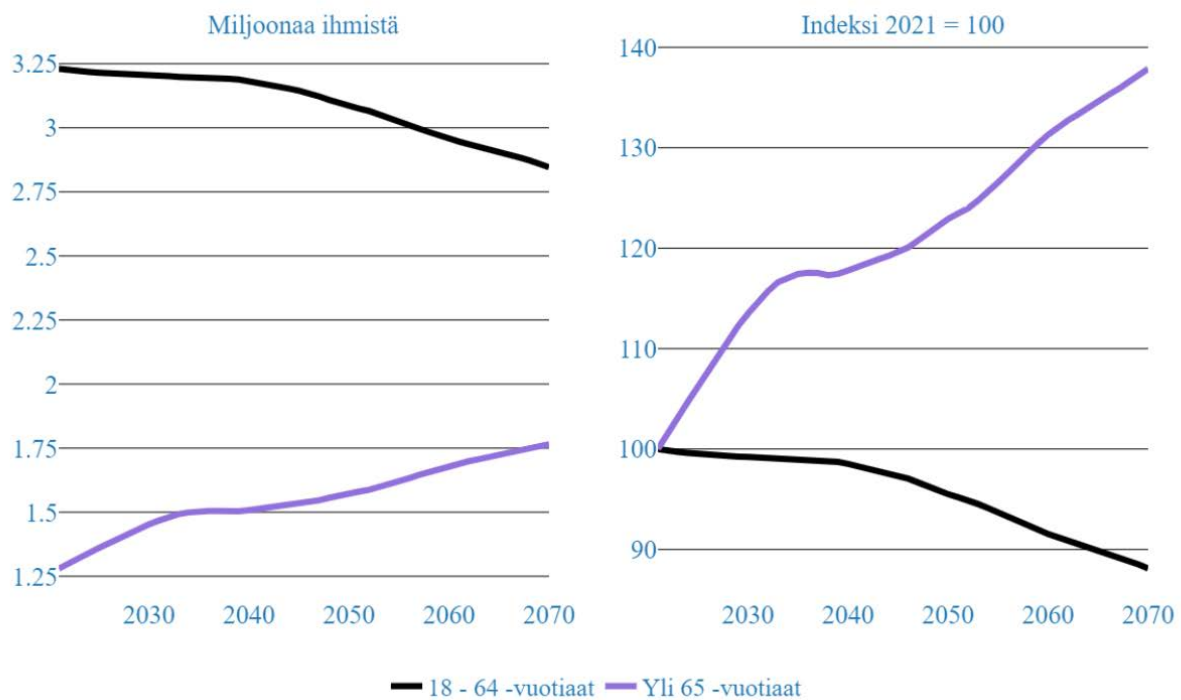
Tähän mennessä on arvioitu viranomais-ten epäsuoria hyötyjä seuraavasti: Esimerkiksi palvelutarpeen ennakointi helpottuu jo ennen maahanmuuttoa (kuntien palvelut esim. päiväkodit ja koulut). Kiireelliset toimenpiteet ja selvittelyt vähenevät arviolta 30–50 %.

Välillisesti työperäisten maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten opiskelijoiden asiakaskokemus parantuu huomattavasti ja Suomen vetovoima vahvistuu.

LIITE D

Katsaus väestön kehitykseen Suomessa

Tilastokeskuksen väestöennusteet ennakoivat, että Suomen väestö ikääntyy merkittävästi vuoteen 2070 mennessä. Väestön ikääntyminen tarkoittaa käytännössä sitä, että parhaassa työiässä olevien 18–64-vuotiaiden määrä tulee vähentymään samalla, kun Yli 65-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan merkittävästi.

Väestön ikääntyminen tarkoittaa myös, että hoivamenot tulevat kasvamaan voimakkaasti ja näiden menojen maksamiseen on entistä vähemmän työikäisiä ihmisiä. Väestön ikääntyminen tarkoittaa myös sitä, että yritykset saattavat investoida vähemmän Suomeen, jos työvoiman saatavuudesta epäillään muodostuvan kasvun este.

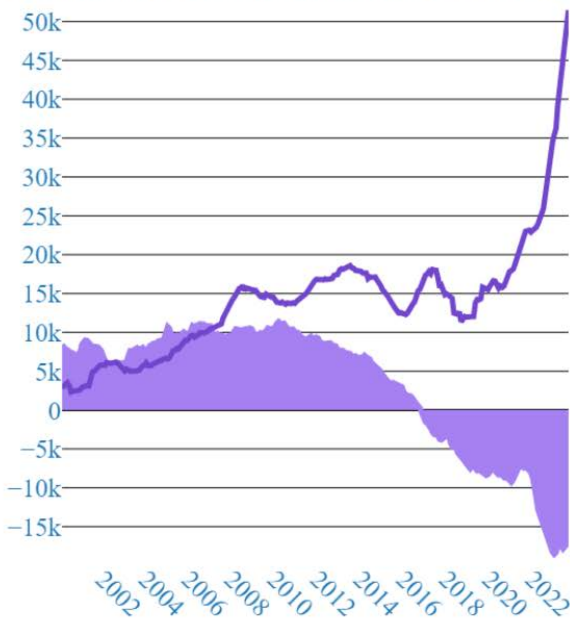
Kuviossa 3 esitellään Tilastokeskuksen vuoden 2021 väestöennusteen perusteella parhaassa työiässä, eli 18–64-vuotiaiden kehitystä ajassa ja verrataan sitä yli 65-vuotiaiden määrän arvioituun kehitykseen. Vasemmanpuoleisessa graafissa esitellään luvut miljoonina ihmisinä ja oikeanpuoleisessa graafissa molempien ikäryhmien määrät on indeksoitu alkamaan vuodesta 2021, jotta kehitysten erot havaitaan selvemmin. Vasemmanpuoleisessa graafissa pystyakseli on katkaistu, jotta erot kehityksissä havaitaan selkeämmin.

Väestön ikääntymisen aiheuttamaa työikäisen väestön määrän vähentyminen voidaan estää lyhyellä aikavälillä oikeastaan vain maahanmuuttoa lisäämällä. Syntyvyyden lisäämiseen on hyvin vaikea suunnitella politiikkatoimenpiteitä ja vaikka voitaisiin, näkyisivät vaikutukset vasta vuosikymmenten päästä. Lyhyellä aikavälillä maahanmuuton lisääminen on keskeinen keino.

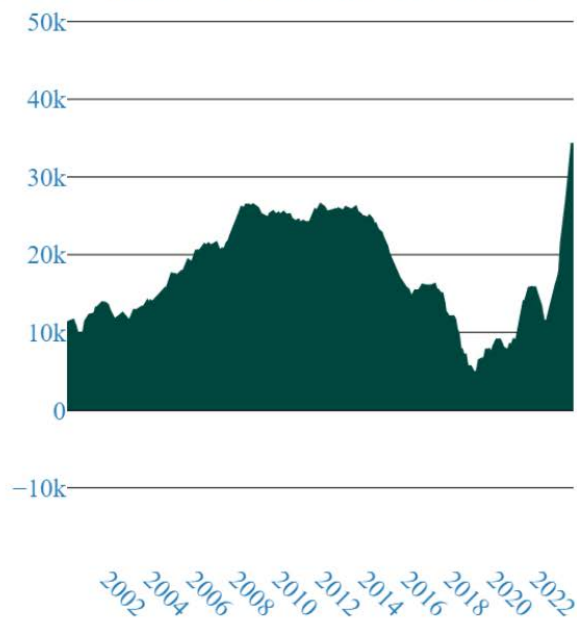
Suomeen kohdistuva maahanmuutto on kasvanut nopeasti viimeisten vuosien aikana. Ei ole kuitenkaan selvää, onko kyseessä pysyvämpi muutos, vai väliaikainen poikkeama Ukrainassa käytävän sodan vuoksi.

Kuviossa 4 havainnollistetaan vuositason (12kk rullaava summa) luonnollista väestönlisäystä¹ vaalean violetillä pinta-alakäyrällä. Tumman violetillä käyrällä puolestaan havainnollistetaan Suomeen kohdistuvaa nettomaahanmuuttoa. Oikeanpuoleisella tummanvihreällä pinta-ala-kuviolla havainnollistetaan puolestaan väestön määrän muutosta vuositasolla. Kuvioista havaitaan ensinnäkin, että nettomuutto Suomeen on kasvanut nopeasti viimeisten muutaman vuoden aikana. Lisäksi kuvioista havaitaan, että Suomessa luonnollinen väestönlisäys on ollut negatiivinen vuodesta 2016 lähtien. Suomen väestönkasvu on tällä hetkellä pelkästään maahanmuuton varassa.

Nettomuutto ja luonnollinen väestönlisäys (12kk summa)

Suomen väestön muutos (12kk summa)

— Luonnollinen väestönlisäys — Nettomuutto — Väestön määrän muutos

1 Elävänä syntyneet vähennettynä kuolleiden määrällä

LIITE E

Kustannusarvioita Virtual Finland -hankkeen jatkamisesta

Työperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen edellyttää viranomaisten sekä olennaisten kaupallisten toimijoiden (muun muassa pankit, ulkomaalaisiin työntekijöihin keskittyvät yritykset) saumatonta yhteistyötä esimerkiksi tunnistautumisen ja tiedon jakamisen, rajapintojen sekä luvittamisen ratkaisujen osalta.

Työtä kohti kokonaisvaltaisempaa muutosta kannattaa tehdä pienemmissä paloissa ymmärtäen samalla, että koko maahanmuuttajan polun saumaton digitalisointi tiedon jakamisen kautta luo prosessista tehokkaimman mahdollisen version. Tämä mahdollistaa hyötyjen kehittämisen hallittujen pienten käytötapausten kautta systeemisiksi ja koko elämäntilannetta palvelevaksi kansalliseksi ekosysteemiksi. Tätä tehdään jo käytännössä viranomais- tahojen kanssa nopean vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Investointi yhteiskäyttöiseen infraan alkaisi näkyä säästöinä, kun uudet palvelukokonaisuudet voidaan toteuttaa aiempaa nopeammin ja halvemmalla, koska julkishallinnon tiedonvälitysratkaisussa olisi entuudestaan jo dataa käytettävissä rajapintojen ja julkishallinnon datan käyttösääntöjen mukaisella tavalla.

Mikäli yhteiskäyttöisyys ja datan jakaminen viranomaisten kesken saisi lisärahoitusta, olisi mahdollista, että ensimmäiset yhteiskäyttöiset palvelut voisivat olla

tuotantokäytössä vuoden kuluttua ja laajemmin hyödynnettävissä kahden- kolmen vuoden kuluttua. Käytännössä tämä edellyttää, että asetetaan organisatorajat ylittävä hanke, joka velvoittaa viranomaistoimijat lähtemään mukaan.

Arviolta 4 miljoonan euron lisärahoituksella Virtual Finland -hankkeessa kehitetyt yhteiskäyttöiset digitaaliset ratkaisut saataisiin

- 1) riittävällä tasolla tuotantoon
- 2) tukemaan useampia muita keskeisiä käyttötilanteita (oleskelulupa, hetu, kotikunta, veroasiointi) edellyttäen että tietojen jakamiseen käytetään asiakkaan suostumusta tietojen jakamiseen tai lainsäädäntö mahdollistaa sen
- 3) otettua käyttöön myös ensimmäisissä työnantajien ja yritysten toimintaa nopeuttavissa aiheissa

10-20 miljoonan euron lisärahoituksella voitaisiin toteuttaa digitaaliset yhteisratkaisut työperäisen maahanmuuton yhden luukun -palvelukokonaisuutta varten Virtual Finland -hankkeessa tehdyn työn pohjalta. Orpon hallitusohjelman mukaan ensimmäisenä toteutettavien elämäntapah- tumakokonaisuuksien pohjaksi toteutettavat digitaaliset ratkaisut voivat alentaa tämän palvelukokonaisuuden kustannuksia.

Molemmat lisärahoituksien toteutustavat olisi mahdollista toteuttaa joko erillisinä kokonaisuuksina tai siten, että neljän miljoonan euron lisärahoituksella toteutettavat toimenpiteet loisivat pohjan yhden luukun -palvelukokonaisuuden toteuttamiselle.